

Türkiye'nin İlk İklim Kanunu Teklifi Meclise Sunuldu

26 ŞUBAT 2025

20 Şubat 2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ("TBMM") sunulan İklim Kanunu Teklifi ("Kanun Teklifi"), Türkiye'de bu alanda sunulan ilk kapsamlı yasa teklifi olup iklim değişikliğiyle mücadelede yeni bir dönemin kapısını aralamıştır. Kanun Teklifi'nin iklim politikalarını yasal bir zeminde güçlendirmeyi amaçlayan düzenlemelerini inceledik.

Kanunun Amacı ve Kapsamı, Genel İlke ve Esaslar

Kanun Teklifi, Türkiye'nin yeşil büyüme vizyonu ve net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda, iklim değişikliğiyle etkin mücadeleyi amaçlamaktadır. Kanun Teklifi'nde mücadelenin iki ana eksenini teşkil eden ve birlikte uygulanması öngörülen (i) sera gazı emisyonlarının azaltımı ile (ii) iklim değişikliğine uyum faaliyetlerinin genel bir çerçevesi oluşturulmuştur. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler kapsamında ortaya konulan 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi ile Ulusal Katkı Beyanı'nda yer alan hedeflerin somutlaştırılması maksadıyla Kanun Teklifi'nde planlama ve uygulama araçları öngörülmüştür.

İklim değişikliğiyle mücadele faaliyetlerinin, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu olarak kurulan İklim Değişikliği Başkanlığı ("Başkanlık") tarafından izleneceği düzenlenmiş olup bu faaliyetlerin icrasında kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerin iş birliği yapması esası benimsenmiştir. Bu çerçevede yeni bazı kurumsal yapıların ve karbon piyasasının oluşturulması ile kamu ve özel sektör paydaşları için yeni yükümlülükler getirilmesi öngörülmüştür.

Planlama ve Uygulama Araçları

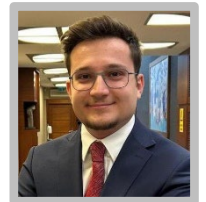
Birer planlama aracı olarak Başkanlık tarafından ulusal ölçekte iklim değişikliği strateji ve eylem planları hazırlanarak uygulanacaktır. Bu amaçla her ilde İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu

Simge Esenal
Kıdemli Avukat

Nehar Çakmakçı
Avukat

Necati K. Belviranlı
Stajyer Avukat

("Kurul") kurulacaktır. Kurullar, yerel yönetimlerce ilin şartlarına uygun olarak hazırlanacak olan yerel iklim değişikliği eylem planlarını karara bağlayacaktır. Başkanlık tarafından ayrıca sektörel etkilenebilirlik ve risk analizleri hazırlanacaktır.

Kanun Teklifi, iklim değişikliğiyle mücadelede üç ayrı uygulama aracı öngörmektedir:

Finansal araçlar: İklim finansmanı kaynaklarının, sigorta araçlarının, yeşil ve sürdürülebilir sermaye piyasası araçlarının ve sair finansman araçlarının geliştirilmesi, sıfır atık ve geri dönüşüm uygulamalarına ilişkin destek mekanizmalarının kurulması, finansal kaynakların iklim değişikliğiyle mücadele yatırımlarına yönlendirilmesi için teşvik mekanizmalarının geliştirilmesi, Türkiye Yeşil Taksonomisi'nin kurulması, Türkiye Gümrük Bölgesi'nde ithal edilen malların gömülü sera gazı emisyonlarını tespit edebilmek amacıyla Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ("SKDM") kurulması gibi finansal araçlar öngörülmüştür.

Teknoloji araçları: Karbon yakalama ve depolama teknolojileri ile hidrojen teknolojisi gibi iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik temiz teknolojilerin geliştirilmesi ve kullanımlarının yaygınlaştırılması amacıyla Başkanlık tarafından kurumlarla iş birliği yapılması, enstitüler ile araştırma ve uygulama merkezleri kurulması gibi teknoloji araçları öngörülmüştür.

Kapasite geliştirme araçları: İklim değişikliğine ilişkin kamuoyu farkındalığının artırılması için eğitim, bilinçlendirme ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, bu çerçevede öğretim programlarının güncellenmesi ve yeşil iş gücünün yetiştirilmesi çalışmalarının yapılması öngörülmüştür.

Karbon Fiyatlandırma

Emisyon Ticaret Sistemi nedir?

Kanun Teklifi ile Başkanlık tarafından bir Emisyon Ticaret Sistemi ("ETS") kurulması ve ulusal tahsisat dağıtımı yapılması öngörülmüştür. Genel hatları itibarıyla ETS, sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik piyasa temelli bir araçtır. Belirli bir bölge veya sektör için toplam emisyon miktarına bir üst sınır getirilir. İşletmeler, belirlenen sınır dahilinde emisyon izinleri alır. Her izin, sahibine belirli bir miktarda karbon emisyonu yapma hakkı verilir. Eğer bir işletme tahsis edilen miktardan daha az emisyon yaparsa, fazla tahsisatını diğer işletmelere satabilir. Buna karşılık, tahsis edilen miktardan daha fazla emisyon yaparsa ek tahsisat satın alması gerekecektir.

Nitekim Kanun Teklifi'yle de yönetmelikle belirlenecek olan doğrudan sera gazı emisyonlarına neden olan faaliyetleri yürüten işletmelerin bu faaliyetleri gerçekleştirebilmesi için Başkanlık'tan sera gazı emisyon izni alması zorunlu tutulmuştur. ETS kapsamındaki işletmeler tarafından doğrulanmış yıllık sera gazı emisyon değerine karşılık gelecek şekilde yıllık tahsisat tesliminde bulunulması beklenmektedir. Tahsisat açığı veya fazlası olan işletmeler için tahsisatların alım satımı, Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ) tarafından işletilmesi öngörülen ETS piyasasında gerçekleştirilecektir. ETS ile ilgili işlemlerin yürütülmesi amacıyla Kanun Teklifi'nde bir Karbon Piyasası Kurulu oluşturulması öngörülmüş olup piyasanın işletilmesi ve gözetiminde Karbon Piyasası Kurulu, Başkanlık, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, ETS piyasası işleticisi gibi çeşitli aktörlerin görev ve yükümlülükleri ayrı ayrı tanımlanmıştır.

Karbon kredisi ve denkleştirme nedir?

Kanun Teklifi ile ayrıca yıllık sera gazı emisyon değerine karşılık gelen tahsisatları teslim etme yükümlülüğü bulunan ETS kapsamındaki işletmelerin, denkleştirme ile bu yükümlülüklerinin bir kısmını, azaltım veya giderim faaliyetleri ile yutak alanların artırılmasına yönelik faaliyetleri aracılığıyla temin edecekleri karbon kredileriyle gerçekleştirebileceği öngörülmüştür. Başkanlık tarafından ulusal bir karbon kredilendirme ve denkleştirme sistemi kurulacağı düzenlenmiştir. Ülkemizde karbon kredisi üretecek projelerin merkezi bir sistemde kayıt altına alınmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

Ulusal bir karbon fiyatlandırma mekanizması kurulmasının avantajları nelerdir?

Bilindiği üzere Avrupa Birliği (“AB”), SKDM kapsamında AB sınırları içerisinde üretilen ve AB ETS uyarınca karbon maliyeti olan ürünleri, ithal edilen benzerleriyle karbon fiyatlandırması açısından eşit hale getirmek amacıyla eşdeğer bir maliyeti ithal edilen ürünlere de aynı şekilde yansıtmaktadır. Bu amaçla ihracatçılar, SKDM sertifikası alarak, ihraç ettikleri ürünlerin karbon içeriğine denk bir ödeme yapmaktadır. Ancak ihracatçı ülkenin kendine ait karbon fiyatlandırma sistemi olduğu hallerde kendi ülkesinde yaptığı ödemeler SKDM ödemelerinden düşülmektedir.

Türkiye, AB’nin en büyük ticaret ortaklarından biri olmakla beraber, kendi karbon fiyatlandırma mekanizması olmadığı müddetçe Türkiye’den AB’ye ihraç edilen ürünler için Türk ihracatçıların SKDM maliyetine katlanmaları gerekecektir. Bu durum Türkiye’de özellikle demir çelik, çimento, alüminyum, gübre ve elektrik gibi yüksek karbon emisyonu ve yoğun uluslararası ticarete konu sektörler bakımından önem arz etmektedir. Ancak Kanun Teklifi ile Başkanlık tarafından ETS kurularak ulusal tahsisat dağıtımı yapılması öngörülmüş olup AB’ye ihracat yapan işletmelerin karbon maliyetlerinin minimize edilmesi ve böylece AB’ye ödenmesi gereken karbon maliyetinin ülkemizde kalması ve sektörlerin yeşil dönüşümüne katkı sağlanması hedeflenmiştir. ETS’yle, sera gazı emisyonlarında azaltım yapılmasına yönelik yüksek maliyetli yatırım yapmaya karşılık ticaret yapma seçeneğiyle düşük maliyetli yatırım yapmak ve ekonomik baskıyı azaltmak amaçlanmaktadır.

Mevzuata uyumlu hale gelmek için son tarih nedir?

ETS kapsamı dahilindeki işletmelerin, doğrudan sera gazı emisyonuna neden olan faaliyetlerini sürdürebilmeleri için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 3 yıl içerisinde emisyon izinlerini alması gerekecektir.

Kanun Teklifi’nde, ETS tamamen uygulanmaya başlanmadan önce bir pilot dönem uygulaması yapılması öngörülmüştür. Pilot uygulama dönemine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi için Karbon Piyasası Kurulu yetkilendirilmiştir. Bu süre içerisinde kanunda belirtilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi sebebiyle tesis edilecek idari para cezalarında indirim uygulanacağı belirtilmiştir.

İdari Yaptırımlar

Kanun ve ikincil mevzuatında düzenlenmesi öngörülen yükümlülüklerle aykırı hareket edenler hakkında Başkanlık’a idari para cezası ve izin iptalleri gibi sair idari yaptırımların uygulanması için yetki verilmiştir.

Değerlendirme

Konusu itibarıyla Türkiye’de öncü niteliğinde olacağını değerlendirdiğimiz Kanun Teklifi, içerik bakımından AB’nin Avrupa Yeşil Mutabakatı ile öngördüğü sera gazı emisyonlarının azaltımı hedefine uyum kapsamında önemli bir adım olup başta sanayi işletmeleri olmak üzere pek çok kamu ve özel sektör paydaşları için önem arz etmektedir. Kanun Teklifi kapsamında kurulması öngörülen başta SKDM ve ETS gibi yeni mekanizmaların işletilmesine ilişkin usul ve esaslar bakımından kanunun kabulünü müteakip çıkartılacak olan ikincil mevzuat belirleyici olacaktır.

Kanun Teklifi, 21 Şubat 2025 tarihinde TBMM’nin ilgili komisyonlarına sevk edilmiş olup bu komisyonların incelemesi sonrası son haline getirildikten ve TBMM genel kurulunda onaylandıktan sonra Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girecektir.